

Adam A. Ambroziak

Katedra Integracji i Prawa Europejskiego, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, <https://orcid.org/0000-0002-4618-8497>, ✉ Adam.A.Ambroziak@sgh.waw.pl**Recenzja monografii: *Polskie przedsiębiorstwo na jednolitym rynku europejskim. Wyzwania współczesności*, red. Marian Gorynia, Joanna Kuczevska i Alojzy Z. Nowak, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2022 (245 s.)**

Review of the monograph: *Polskie przedsiębiorstwo na jednolitym rynku europejskim. Wyzwania współczesności*, eds Marian Gorynia, Joanna Kuczevska and Alojzy Z. Nowak, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warsaw 2022 (245 p.)

Jednolity rynek europejski jest zdecydowanie jednym z najważniejszych osiągnięć integracji gospodarczej w ramach Unii Europejskiej (UE). Przedsięwzięcie to stanowiło olbrzymie wyzwanie dla gospodarek państw członkowskich. O jego istotności świadczą odniesienia w dokumentach programowych instytucji unijnych, a o atrakcyjności – zainteresowanie wielu państw bliższą integracją z UE. Biorąc powyższe pod uwagę, należy jednoznacznie pozytywnie ocenić, że recenzowana monografia naukowa pt. *Polskie przedsiębiorstwo na jednolitym rynku europejskim. Wyzwania współczesności*, przygotowana pod redakcją Mariana Goryni, Joanny Kuczevskiej i Alojzego Z. Nowaka, w pełni wpisuje się w ważny i bardzo aktualny nurt badawczy europejskiej integracji gospodarczej. Warto podkreślić, iż szczególnie wymiar biznesowy jest istotny, gdyż to właśnie możliwość funkcjonowania na jednolitym rynku zapewnia wyjątkowo wysoki udział UE w handlu zagranicznym polskich przedsiębiorstw, a także pozyskanych inwestycjach zagranicznych.

Jako cele monografii Autorzy i Redaktorzy postawili sobie określenie kluczowych uwarunkowań prowadzenia działalności biznesowej na jednolitym rynku europejskim oraz identyfikację i ocenę współczesnych wyzwań stojących przed nim. Takie dualne podejście jest bardzo trafne: Autorzy i Redaktorzy słusznie zauważyli, że o jednolitym rynku nie można mówić jako o zamkniętej koncepcji integracyjnej, gdyż wymaga ona uwzględnienia zachodzących zmian (cyfryzacja i czwarta rewolucja przemysłowa) oraz wyzwań (pandemia COVID-19, zmiany w globalizacji). Tak zdefiniowanym celom podporządkowano trzyczęściowy układ monografii, na którą składa się jedenaście rozdziałów.

Część I poświęcono omówieniu dotychczasowych osiągnięć jednolitego rynku europejskiego z perspektywy przedsiębiorstw. W rozdziale pierwszym Joanna Kuczevska i Joanna Stefaniak przedstawiły kompleksową implementację programu rynku wewnętrznego UE. Szczególnie ciekawym wkładem Auterek jest własne opracowanie etapów wdrażania strategii na rzecz realizacji programu rynku wewnętrznego, znacząco wzbogacone przez prezentację konsekwencji dla przedsiębiorców.



W rozdziale drugim J. Stefaniak i J. Kuczevska skupiły się na specyficznej kategorii usług dla przedsiębiorstw na rynku wewnętrznym UE. Autorki uchwyciły istotną zależność: mimo krytycznej oceny procesu liberalizacji usług w ramach UE poziom restrykcyjności dla usługodawców w UE był niższy niż dla tych spoza UE. Ostatecznie na poziomie unijnym zarówno poziom restrykcyjności, jak i ścieżka dojścia do niego były różne dla poszczególnych grup państw członkowskich, co wynikało z zastosowania krajowych regulacji.

Rozdział trzeci autorstwa Aleksandry Borowicz został poświęcony polskim inwestycjom bezpośrednim w UE. Autorka doskonale wykazała powiązanie integracji gospodarczej z przepływem inwestycji i ekspansją międzynarodową w formie BIZ realizowaną przez najbardziej produktywne podmioty. Dalsza analiza pozwoliła na uchwycenie zarówno opóźnienia, jak i powściągliwości oraz koncentracji geograficznej w procesie realizacji BIZ przez polskie przedsiębiorstwa.

Na inny aspekt funkcjonowania rynku wewnętrznego UE zwrócili uwagę Alojzy Z. Nowak oraz Grzegorz Tchorek w rozdziale czwartym pt. *Ryzyko kursowe a umiędzynarodowienie przedsiębiorstw w warunkach integracji walutowej*. Autorzy przedstawili ciekawe wnioski dotyczące mechanizmu powiązania kursu walutowego i wymiany handlowej, wskazując m.in. na tzw. efekt euro w postaci kreacji handlu za sprawą wspólnej waluty. W kontekście funkcjonowania jednolitego rynku warto podkreślić potwierdzenie pozytywnego wpływu euro na umiędzynarodowienie przedsiębiorstw.

Część II monografii została poświęcona wybranym aspektom polityki na rzecz wspierania przedsiębiorczości w UE. W rozdziale piątym William Molle szczegółowo scharakteryzował ewolucję polityki przemysłowej w UE aż po bardzo ciekawą koncepcję współczesnej polityki technologicznej. Wyzwania ostatnich lat bardziej ukierunkowały ją na wspieranie badań i rozwoju (B+R) oraz transformacji klimatycznej i cyfrowej. Całość opracowania kończy wniosek, że mimo ogólnej pozytywnej oceny polityki przemysłowej wciąż zauważalne są znaczące różnice w dobieranych instrumentach między państwami członkowskimi, a w konsekwencji w B+R czy też zawansowaniu wspomnianych transformacji.

W rozdziale szóstym Rasa Daugélienė podjęła się zadania zaprezentowania specyfiki i zakresu europejskiej polityki promocji przedsiębiorczości. Autorka skupiła się na wyjaśnieniu ekonomicznych aspektów przedsiębiorczości, uwzględniając cele rozwojowe, produktywności i wzrostu firm. Przedsiębiorczość, jeśli nie jest regulowana, może doprowadzić do działań niezgodnych z zasadami konkurencji, a ostatecznie do nierówności społecznych. Obecnie istnieje szeroki wachlarz programów UE, które są prowadzone najczęściej nie na szczeblu krajowym, a unijnym – przez Komisję Europejską, co zapewnia identyczne warunki funkcjonowania dla wszystkich firm.

Rozdział siódmy autorstwa Ewy Latoszek i Aleksandry Borowicz został poświęcony wdrożeniu celów zrównoważonego rozwoju na jednolitym rynku cyfrowym w kontekście nauki, technologii i innowacji. Zdaniem Auterek UE ma szansę odbudować i utrzymać pozycję konkurencyjną opartą na innowacyjności i zrównoważonym rozwoju, a jednolity rynek cyfrowy powinien pomóc osiągnąć ten cel, zmieniając zarządzanie europejskie na zorientowane na przyszłość.

Część III recenzowanej monografii dotyczy wyzwań, przed jakimi stoją przedsiębiorcy funkcjonujący na jednolitym rynku europejskim. Rozpoczyna ją rozdział ósmy

pt. *Nowe relacje między Wielką Brytanią a Unią Europejską – perspektywa polskich przedsiębiorstw* autorstwa Mariana Goryni, Katarzyny Mroczek-Dąbrowskiej oraz Anny Matysek-Jędrych. Według Autorów brexit należy traktować jako czarnego łabędzia, a więc wydarzenie nieoczekiwane i wywołujące negatywne skutki. Podpisana umowa między UE a Zjednoczonym Królestwem ustanawia strefę wolnego handlu, jednakże nie eliminuje wielu wymagań administracyjnych. Autorzy wykazali, że brexit miał negatywny wpływ na funkcjonowanie firm, w tym polskich, jednakże mimo wprowadzonych barier przedsiębiorcy deklarowali pozostanie na rynku brytyjskim.

Rozdział dziewiąty autorstwa Mariana Goryni i Jana Polowczyka został poświęcony różnorodnym wyzwaniom, przed jakimi stali przedsiębiorcy w związku z pandemią COVID-19. W makroekonomicznej analizie Autorzy zbudowali rankingi, które pozwoliły zidentyfikować państwa, które najlepiej poradziły sobie w okresie pandemii, oraz wskazać, że cała UE, na tle innych gospodarek światowych, zachowała się stosunkowo dobrze. Jeśli chodzi o podejście mikroekonomiczne, to Autorzy przedstawili doskonałą klasyfikację różnych postaw przedsiębiorców w trakcie pandemii, a także dostosowań do nowych warunków dalszego prowadzenia działalności gospodarczej.

Rozdział dziesiąty pt. *Proces slowbalization: istota, źródła, pomiar i strategiczna odpowiedź przedsiębiorstw* autorstwa Anny Matysek-Jędrych, Wojciecha Marciniaka i Jana Polowczyka dotyczy nowego zjawiska wyhamowania procesu globalizmu. Przyczynami tego zjawiska są zazwyczaj decyzje polityczne, a nie względy ekonomiczne. Prowadzi to do przenoszenia produkcji w pobliże rynku macierzystego (*reshoring*), co było podyktowane chęcią skrócenia czasu realizacji zamówień, rosnącymi zapasami i zwiększonym ryzykiem zakłóceń. Na uwagę zasługuje tu klasyfikacja reshoringu w zależności od kierunku i dotychczasowej formuły powiązań z krajem pochodzenia.

Rozdział jedenasty autorstwa Barbary Jankowskiej, Małgorzaty Bartosik-Purgat i Ewy Mińskiej-Struzik pt. *Polskie przedsiębiorstwa wobec czwartej rewolucji przemysłowej* dotyczy pozycji firm w trakcie trwającej transformacji cyfrowej. Według Auterek Przemysł 4.0. w Polsce rozwijał się w tempie zbliżonym do średniego tempa na świecie, jednakże bodźcem hamującym były niższe kwoty przeznaczane na digitalizację. Podejścia tego nie zmieniła ani wiedza w zakresie nowych technologii, ani świadomość, że ich implementacja może poprawić konkurencyjność polskich przedsiębiorstw.

Podsumowując, pragnę podkreślić, że powyższe zestawienie stanowi jedynie arbitralną listę najistotniejszych i najciekawszych, z mojego punktu widzenia, efektów badań przedstawionych w recenzowanej monografii naukowej. Jest to jedna z niewielu publikacji prezentujących nie tylko rozwiązania prawne obowiązujące na jednolitym rynku europejskim, ale też – co zasługuje na szczególne podkreślenie – analizę pozycji polskich przedsiębiorstw, ich podejścia do dalszej integracji w różnych wymiarach oraz wskazanie na wyzwania, szczególnie trudne dla polskich firm. Poszczególne opracowania zostały przygotowane na podstawie badań własnych, a w konsekwencji zawierają nowatorskie wyniki, precyzyjnie zestawione z podstawami teoretycznymi i skomentowane w odniesieniu do wiedzy i doświadczenia Autorów.